

НАПРЯМ 4. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ АГРАРНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Карпенко Р. В.

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Актуальність теми дослідження зумовлена, передусім, тим, що судова практика в Україні не є джерелом права. Вона більше притаманна для англо-саксонської правової сім'ї (загального права). Проте, не зважаючи на це, використання саме судової практики в аграрних правовідносинах набуває все більшого поширення. Саме тому дослідження судової практики безпосередньо як джерело аграрного права в Україні є пріоритетним напрямком багатьох учених та практиків.

Серед науковців, цивілістів та юристів-практиків можна виокремити таких як Н. Багай, Ц. Бичкова, Я. Гаєцька-Колотило, В. Жуйков, А. Земко, В. Єрмоленко, В. Мунтян, В. Носік, О. Погрібний, Н. Титова, В. Яковлев, В. Янчук тощо.

На сьогодні природа права в Україні має різну джерельну базу. Такий поділ зумовлюється, передусім, закріпленням у Конституції принципом верховенства права.

Не зважаючи на те, що у сучасному правовому регулюванні найбільш поширеним джерелом права виступає нормативно-правовий акт, роль рішень судових органів у регулюванні аграрних правовідносин помітно зростає.

Стаття 46 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод передбачає, що «Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами» [1, ст. 46].

Зважаючи на цю норму вже можна зрозуміти, що у випадку виникнення спору і вирішення його Європейським судом з прав людини, то його рішення буде обов'язкове до виконання.

Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» передбачає, що «Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права» [2, ст. 17].

Виходячи з даного положення необхідно брати до уваги те, що суди України мають застосовувати Конвенцію про захист прав та основоположних свобод та практику Європейського суду як джерело права. І аграрні правовідносини, безперечно, не є виключенням.

Проте застосування саме європейського досвіду з вирішення справ у аграрно-правовому регулюванні викликає деякі складнощі. По-перше, застосування практики Європейського суду ускладнюється внаслідок відсутності систематизації рішень Суду у сфері аграрних правовідносин, а також відсутності офіційних перекладів рішень на українську мову. По-друге, відсутнє чітке розмежування стосовно того, яка саме практика Європейського суду є джерелом права (у даному випадку аграрного) в Україні – вся практика взагалі чи тільки у справах проти України.

Як зазначає законодавець, рішеннями які є джерелами права в Україні виступають:

- остаточне рішення Європейського суду з прав людини у справі проти України, яким визнано порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;
- остаточне рішення Європейського суду з прав людини щодо справедливої сатисфакції у справі проти України;
- рішення Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання у справі проти України;
- рішення Європейського суду з прав людини про схвалення умов односторонньої декларації у справі проти України; [2, ст. 1]

Як можна побачити, в Україні як джерело права можуть виступати тільки рішення Європейського суду, що безпосередньо стосуються України. Як висновок – це дуже збіднює практику Суду, яка може бути джерелом права України як в цілому, так і аграрного права загалом.

Якщо звертатись до застосування судової практики українських судів у регулюванні аграрно-правових відносин, то тут законодавством не закріплено чіткого застосування саме судової практики як джерела аграрного права. Отже, у більшості випадків рішення Верховного суду містять більш рекомендаційний та роз'яснюючий характер, ніж обов'язковий.

Отже, враховуючи викладене, необхідно зауважити, що джерельною базою в Україні (зовнішньою формою вираження норм права) в більшій мірі виступає нормативно-правовий акт. Судовий прецедент (судова практика) є більш характерною для англо-саксонської правової сім'ї. Тому, використання судової практики в аграрно-правовому регулюванні

не є доцільним, хоча на сьогоднішній день судді все частіше звертаються саме до практики Європейського суду з прав людини. Така тенденція, передусім, простежується внаслідок євроінтеграційних процесів у нашій державі. На жаль, відсутність офіційного перекладу більшості справ, що стосуються аграрного сектору на українську мову, а також заборона використання практики справ інших країн задля застосування при регулюванні аграрних спорів у нашій державі значно зменшує можливість використання даної аграрно-правової практики.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція; Міжнародний документ від 04.11.1950 року. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/](https://zakon.rada.gov.ua/laws/) (дата звернення: 10.09.2021)
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/](https://zakon.rada.gov.ua/laws/) (дата звернення: 10.09.2021)